

<http://dx.doi.org/10.16926/p.2021.30.13>

Марія ВИНАРЧИК (Mariya VYNARCHYK)

<https://orcid.org/0000-0001-8270-6178>

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

e-mail: vynarchyk.m@gmail.com

Білінгвальна освіта в Україні і Польщі: франкофонний контекст

У статті висвітлено проблему білінгвальної освіти, яка полягає у використанні іноземної мови для викладання нелінгвістичних дисциплін. Досліджено процес становлення білінгвальної освіти у франкофонному контексті в Україні і Польщі. Встановлено, що впровадження білінгвізму у освітній галузі здійснювалось за підтримки міністерства освіти обох країн. Всебічну підтримку і допомогу надають посольства Франції в Україні і Польщі. В сучасних умовах модернізації освітньої галузі, поглиблення міжкультурної співпраці і взаємодії, білінгвальна освіта набуває особливого значення. Вона спрямована на виховання почуття толерантності і відкритості до різних культур. Встановлено, що в основі білінгвальної освіти лежить креативна педагогічна діяльність, яка сприяє творчому і всебічному розвитку особистості.

Ключові слова: освітня галузь, іноземні мови, білінгвальна освіта, франкофонний контекст.

Процес модернізації освітньої галузі ґрунтується на врахуванні позитивного європейського досвіду і водночас передбачає істотні зміни, зумовлені сучасними тенденціями суспільного розвитку. Нові підходи до якісного оновлення змісту освіти реалізуються відповідно до пріоритетних цілей, сформульованих світовим освітнім співтовариством (Bureau international d'éducation UNESCO (BIE)). Вони охоплюють цілісний розвиток особистості через забезпечення зростання її розумового, етичного, естетичного, емоційного, фізичного та соціального потенціалу¹. Вагомого значення для освітньої галузі набуває використання новітніх технологій, реалізація творчої, пошукової діяльності, оскільки зміст освіти в умовах сьогодення повинен відповідати соціальному замовленню суспільства (завданням всебіч-

¹ Н.П. Волкова, *Педагогіка: навч. посіб.* 4-те вид., стереотип., Київ 2012, с. 267.

ного розвитку людини), забезпечувати внесок у наукову і практичну значущість навчального матеріалу².

В умовах сьогодення плідним є взаємозв'язок із системами освіти різних країн. Зважаючи на завдання всебічного розвитку особистості й потребу вдосконалення системи освіти, відбувається постійний пошук новітніх форм і методів викладання іноземних мов як засобу комунікації. Важливою умовою досконалого оволодіння іноземною мовою є знання країни, в якій розмовляють цією мовою. Уряди європейських країн стимулюють учнів проводити певний період часу в країні, мову якої опановують. У багатьох країнах розроблені спеціальні програми перебування школярів за кордоном, тоді як в Україні ці програми розвинені недостатньо через їх високу вартість³.

Мовна картина сучасного українського суспільства доволі строката і спрямована на формування в учнів готовності до спілкування з носіями мови, до міжкультурної комунікації. Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації. Важливим є виховання і соціалізація особистості, яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до спідомого життєвого вибору та самореалізації, відповідальності, трудової діяльності та громадянської активності⁴.

Освітня політика в галузі вивчення іноземних мов відображає сучасний підхід до функціонування різних мов на території України. Він проявляється у двох напрямках: з одного боку, в явній перевазі на користь англійської мови, і з іншого, у прагненні вивчати другу іноземну мову. Ця тенденція зумовлена важливістю розвитку комунікативних здібностей у підростаючого покоління. Введення другої іноземної мови до навчальних програм українських шкіл розглядається сьогодні важливою потребою часу⁵. Відповідно до даних Французького Інституту в Україні (Institut Français en Ukraine), в українській системі шкільної освіти збереглася традиція спеціалізованого викладання, насамперед, іноземних мов. Національна мережа налічує 1350 закладів із посиленням вивченням іноземної мови протягом усього періоду навчання

² М.М. Фіцула, *Педагогіка: навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти*, Київ 2002, с. 92–93.

³ М.П. Винарчик, *Розвиток білінгвальної освіти у середніх навчальних закладах Франції (70-ті роки XX – початок XXI століття)*: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01, Дрогобич 2014, с. 150.

⁴ Про освіту: Закон України від 5.09.2017 р. № 2145-VIII / Верховна Рада України. Strony internetowe: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>, [dostęp: 5.05.2020].

⁵ М.П. Винарчик, *Розвиток білінгвальної освіти у середніх навчальних закладах Франції (70-ті роки XX – початок XXI століття)*: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01, Дрогобич 2014, с. 152.

(від 3 год на тиждень в 1-му класі до 6 год на тиждень в 11-му класі), що складає близько 70 спеціалізованих шкіл із вивченням французької мови. 7 з-поміж них заручилися підтримкою посольства Франції, під егідою якого з 1997 р. відкриваються двомовні класи, де, починаючи з 5 класу, до програми вводяться від 1 до 3 нелінгвістичних дисциплін французькою мовою (історія, географія, математика, фізика, хімія, біологія та інформатика). У цих закладах, які зосереджені у великих містах України, навчаються 700 учнів, 2200 з яких – у двомовних класах. У 2013 р. директори та керівники білінгвальних профілів, а також аташе з питань іноземних мов Міністерства освіти, здійснили, за запрошенням французького посольства, навчальний візит у Францію, організований Міжнародним центром педагогічних досліджень. Темою візиту стала двомовна освіта у світі та, зокрема, у Франції, а також методи управління такими установами. Цей семінар вперше став платформою для спільних роздумів, переконавши директорів шкіл запровадити з 2014 р. дворічний план дій, направлений на об'єднання зусиль навколо 3 ключових завдань:

- переоцінка та покращення програм нелінгвістичних дисциплін (DNL);
- підвищення рівня підготовки педагогічних колективів як під час навчання в університеті, так і після нього;
- інтеграція дидактичних засобів у більш адаптовані нелінгвістичні дисципліни.

У 2014 р., Посольство Франції активно долучилося до проявленої ініціативи щодо спільних дій, здійснюючи підтримку модернізації програм нелінгвістичних дисциплін на початковому етапі, які проводитимуть дві робочі групи українських викладачів спільно з двома французькими експертами в рамках плідної співпраці з Міжнародним центром педагогічних досліджень⁶. Французький Інститут в Україні пропонує курси французької мови для дуже широкої аудиторії. Їхня основна мета – розвивати вміння відвідувачів курсів спілкуватися французькою у різноманітних ситуаціях повсякденного життя. Крім того, ФІУ пропонує підготовку та складання іспитів (DELF, DALF, TEF, TEFAQ тощо), кожен з яких дозволяє оцінити свої знання та підтверджує певний рівень володіння французькою мовою⁷.

Французька – третя за популярністю іноземна мова, яку вивчають в Україні, після англійської та німецької. Згідно даних 2018 р., в Україні близько 275 000 учнів вивчають французьку мову у молодшій, середній та старшій школах, з них більше 14 000 – в школах з поглибленим вивченням французької. На уроки французької виділяється у 2,5 більше навчального часу в порівнянні з іншими шкільними предметами. Близько тисячі учнів навчаються

⁶ Про мережу спеціалізованих державних шкіл. Strony internetowe: <https://institutfrancais-ukraine.com/apprendre/ecoles-bilingues/presentation-ecoles-bilingues>, [dostęp: 3.05.2020].

⁷ Institut Français en Ukraine. Strony internetowe: <https://institutfrancais-ukraine.com/presentation>, [dostęp: 4.05.2020].

у 6 білінгвальних секціях у Києві, Дніпрі, Одесі, Львові, Донецьку, де вони мають змогу отримувати загальну та профільну освіту французькою. Близько 39 000 студентів, спеціалістів у галузі французької мови та студентів інших спеціальностей, обрали французьку як першу або другу мову для вивчення у вищих навчальних закладах. Технічні університети (торгівля, економіка та управління, інженерія, архітектура та будівництво), а саме франкофонні навчальні заклади (Київ, Харків, Дніпро), пропонують вивчення французької, адаптованої відповідно до професійних потреб до обраної студентом спеціальності. Тридцять відділень в університетах навчають майбутніх викладачів французької відповідно до французьких експертних рекомендацій, в основу яких покладено вимоги Болонського процесу та Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти (CECRL). І, нарешті, 5000 осіб вивчають французьку в „Альянс Франсез” у регіонах та у Французькому інституті в Україні у Києві (IFU). Діяльність Посольства Франції спрямована на посилення присутності та стимулювання вивчення французької мови в Україні у тісному співробітництві з державними освітніми установами. Ця діяльність має подвійну мету: за рахунок виховання еліти збільшувати кількість франкофонних спеціалістів, які працюватимуть у найперспективніших економічних та адміністративних секторах; просувати позиції французької як незамінної робочої мови для співпраці у галузях, які дозволяють зблизити Україну та Європейський Союз. Нарешті, варто наголосити, що прагнення Франції популяризувати свою мову супроводжується її підтримкою лінгвістичного плюралізму та культурної різноманітності⁸.

Згідно з Концепцією мовної освіти в Україні, оволодіння мовами – один з визначальних засобів формування людської особистості, основним стрижнем якого є всебічний розвиток усного та писемного мовлення, підпорядкованого опануванню мовою як засобом спілкування і пізнання. У національному звіті PISA-2018 однією із референтних країн на підставі врахування подібності соціально-економічного стану та з огляду на культурну і історичну спорідненість із Україною, було вибрано Польщу⁹.

Відповідно до дослідження, проведеного в рамках проекту „Багатомовна Європа”, що виконувався Британською Радою в партнерстві з провідними європейськими агенціями, залученими до теми багатомовності, у системі початкової освіти Польщі обов’язковим є вивчення однієї іноземної мови. Найбільш популярними іноземними мовами є англійська, німецька та французька. Ситуація у системі початкової освіти характеризується як позитивна. Вчителі мають високий рівень професійної підготовки і є випускниками різних філологічних факультетів, у подальшому вони розвивають свої

⁸ Французька в Україні. Strony internetowe: <https://ua.ambafrance.org/Francuz-ka-v-Ukrayinii>, [dostęp: 4.05.2020].

⁹ Pisa 2018 report. Strony internetowe: https://testportal.gov.ua/wpcontent/uploads/2019/12/PISA_2018_Report_UKR.pdf [dostęp: 3.05.2020].

професійні навички на різноманітних курсах, отримують стипендії і беруть участь у семінарах і конференціях¹⁰.

Досвідження проблеми білінгвальної освіти є у науковому доробку багатьох польських науковців (*J. Iluk*, *M. Multańska*, *M. Olpińska*, *M. Roda*, *B. Żakowska*). Двомовна освіта, на думку *M. Roda*, означає ситуацію, коли немовні предмети викладаються двома мовами – як правило вони є першою мовою та другою мовою учня¹¹. Білінгвізм у франкофонному контексті аналізує дослідник білінгвальної освіти *M. Zająć*¹², який стверджує, що перший імпульс для розвитку білінгвальної освіти у Польщі припадає на 1989 р., коли такий тип освіти був визнаний офіційно. У 26 навчальних закладах функціонують франкомовні білінгвальні класи, серед яких 10 ліцеїв і 16 коледжів. У них навчаються 2960 учнів, працюють 185 вчителів. Згідно з положеннями Міністерства освіти Польщі, білінгвальна освіта у країні полягає не тільки у заняттях польською мовою, але й у викладанні окремих предметів іноземною мовою, як, наприклад, математики, фізики, хімії, біології, історії, географії, інформатики. На думку дослідника, етапи розвитку білінгвальної освіти у Польщі були такими: □ 1991 р. – відкриття перших білінгвальних класів на рівні ліцею; □ 1996 р. – підписання угоди між Міністерством освіти Польщі і посольством Франції про складання екзаменів білінгвального бакалаврату; □ 1999 р. – відкриття перших білінгвальних класів у коледжах.

Слід підкреслити, що польська освітня система є дуже децентралізованою: навчальні заклади самі набирають вчителів, мають право змінювати програми білінгвальних класів так само, як і число дисциплін, що викладаються французькою мовою. Можливими є два шляхи білінгвального навчання для учнів: 1) 3 роки навчання у коледжі і 3 роки в ліцеї; 2) 4 роки у ліцеї, з яких перший рік – підготовчий. *M. Zająć* стверджує: щоб бути зарахованим до білінгвального класу, кандидат повинен скласти тести на визначення рівня мовних компетенцій¹³. Для польського коледжу характерне практикування інтенсивного курсу французької мови (шість годин на тиждень мінімум), а це означає, що елементи французької мови у процес вивчення нелінгвістичних дисциплін вводяться пришвидшеним темпом. Білінгвальне навчання здійснюється двома мовами: польською та французькою. У ліцеї білінгвальний курс з французької мови позначений особливостями французької освітньої системи. Важливе місце відводиться вивченню франкомовних літературних текстів, а фінальне оцінювання дає можливість

¹⁰ *Багатомовна Європа: тенденції у політиці і практиці мультилінгвізму в Європі*, Київ 2012, с. 127.

¹¹ *M. Roda, Edukacja bilingwalna w Polsce na tle innych krajów Unii Europejskiej*, [w:] *Nauczanie języków obcych. Polska a Europa*, red. H. Komorowska, Warszawa 2007, s. 57.

¹² *M. Zająć, Des enseignants mieux formés, „Le français dans le monde”, Paris 2008, № 357, p. 14–15.*

¹³ *Ibid.*, s. 15.

перевірити не тільки лінгвістичні компетенції учнів, але й професійні якості вчителя. Польські вчителі, як правило, володіють бодай однією іноземною мовою, тому неважко знайти кваліфікованого фахівця. До того ж, у них є можливість пройти курси (350 годин) з метою підвищення кваліфікації. Упродовж останніх років плідною є співпраця з польським національним Центром французької педагогічної документації, у рамках якої польські вчителі отримали необхідну освіту. Розробки та плани білінгвальних занять розміщені на окремому сайті Інтернету, що дає можливість вчителям ознайомитися з ними. Екзамени на ступінь бакалавра визначені угодами, підписаними у 1997 і 2001 рр. між Міністерством освіти Польщі і Посольством Франції. Випускники білінгвальних франкомовних класів на екзамені „matura” можуть додатково скласти іспити французькою мовою (письмово і усно). До білінгвального бакалаврату додається „атестат про знання французької мови”, який видає посольство Франції у Польщі.

На думку польських педагогів, важливим є те, що діяльність білінгвальних класів у країні сприяє реалізації глобальних цілей і перспектив розвитку освіти та взаємної інтеграції мов і навчальних дисциплін. Учні мають різні потреби та способи навчання, саме тому вчителі мають гарантувати, що шкільні та позашкільні програми дозволяють кожній дитині досягти успіху в школі. Міжнародна тримовна школа у Варшаві (Ecole Internationale Trilingue de Varsovie) пропонує амбітну освітню програму, завдяки якій студенти розвивають критичне мислення, удосконалюють академічні та соціальні навички, отримують заохочення навчатись протягом усього життя. Школа забезпечує стимулюючий досвід навчання, орієнтований на індивідуальні сили та потреби кожної дитини, щоб досягти їхнього повного потенціалу з точки зору успішності в навчанні, соціальних навичок, емоційного та фізичного розвитку, створює безпечну та комфортну обстановку, в якій діти радіють, підтримують і розуміють один одного¹⁴.

Відповідно до реформи системи освіти у Польщі, можна створити білінгвальні класи в початковій та середній школі, в яких викладання ведеться двома мовами: польською та сучасною іноземною мовою, яка є другою мовою викладання щонайменше у двох навчальних класах¹⁵. Предметами, обраними для білінгвального навчання може бути історія і географія Польщі, біологія, хімія, фізика, окремі розділи загальної географії і історії, математика. Будь-яка початкова школа зможе створити білінгвальні класи, однак вступ учнів до цих класів можливий лише після отримання позитивного результату складання тесту з мови, проведеного в умовах, встановлених педагогічною радою. Саме на школи покладено рішення про вибір сучасної

¹⁴ Notre modèle d'enseignement ITSW original est basé sur le trilinguisme. Strony internetowe: <http://itsw.edu.pl/fr/notre-modele-denseignement/>, [dostęp: 03.05.2020].

¹⁵ Klasy wstępne i oddziały dwujęzyczne. Strony internetowe: <https://reformaedukacji.men.gov.pl/o-reformie/uczen-i-rodzic/klasy-wstepne-i-oddzialy-dwujezyczne.html>, [dostęp: 4.05.2020].

іноземної мови для білінгвального навчання, опрацьовано та розроблено спеціальні методики. Учні, які отримують сертифікат про закінчення початкової школи і складуть тести з мови, будуть допущені до наступного класу для продовження навчання. Необхідною умовою функціонування білінгвальної освіти в школі є її статут, у якому повинна бути визначені принципи організації та функціонування білінгвальних класів, включаючи викладання та оцінювання.

Всебічним аналізом білінгвальної освіти є праця „*Nauczanie bilingwalne: modele, koncepcje, założenia metodyczne*”. Польський дослідник J. Iluk всебічно і фахово висвітлює заснування білінгвальних секцій у різних країнах і Франції (Альзас), зокрема¹⁶. Фахівець романської філології М. Blachowska-Szmigiel¹⁷ вважає, що вчитель, який прагне до креативного підходу у викладанні іноземних мов та нелінгвістичних дисциплін, здатен побачити цю креативність в інших. Якщо він переконаний у своєму методологічному виборі, відкритий до новизни, то зможе заохотити учнів до, наприклад, висловлення і захисту своєї точки зору, здатності адаптуватися до форми викладання, а, отже, – основа для креативності створена:

- у когнітивній сфері – розвиток самостійного мислення та інтуїтивної думки шляхом знаходження розв’язання поставленого завдання, що вимагає певного інтелектуального рівня учнів, тому таким важливим є відбір для навчання у білінгвальних класах;
- інтуїтивна думка визначена як несвідома, емоційна, вона спонукає до формування здогадок, гіпотез, до асоціативних і аналогічних дій;
- креативна уява може привести тему до видумки, відкриття, або ж твору мистецтва.

Погоджуємося із думкою польського науковця М. Blachowska-Szmigiel, що розвиток в учнів рис, що стимулювали б креативність, це:

- 1) здатність до адаптації в різних умовах, пов’язаних із легкістю концентрації над тим чи іншим видом діяльності та готовності до пошуку рішення різного ступеня важкості, можливості змінювати стратегію поведінки і трансформування ідей;
- 2) оригінальність, яка виражається у здатності обґрунтувати власну точку зору щодо звичайних речей;
- 3) почуття власної гідності, яке полягає в особистій позитивній еволюції і проявляється в емоційній рівновазі, опору до стресу, здатності побороти страх перед проблематичною ситуацією.

Безпосереднє спостереження автора за білінгвальним процесом навчання у французьких навчальних закладах засвідчило, що ефективна та ді-

¹⁶ J. Iluk, *Nauczanie bilingwalne: modele, koncepcje, założenia metodyczne*, Katowice 2000, s. 139.

¹⁷ M. Blachowska-Szmigiel, *Développer la créativité en cours de FLE*, „*Le français dans le monde*”, Paris 2006, № 345, p. 36–38.

єва модель спілкування в умовах білінгвізму передбачає взаємний обмін інформацією, а також взаємодію і взаєморозуміння у спільній діяльності. Необхідною умовою успішного співробітництва у білінгвальному навчальному процесі є визнання учителем унікальності кожного учня – носія творчого начала, здатного до ефективної креативної діяльності. Саме на етапі реалізації рівноправної мовленнєвої взаємодії між учителем і учнем проходить стимулювання його творчих можливостей і активності, тому завдання учителя на сучасному етапі розвитку білінгвальної освіти – розвивати здібності учня на рівні когнітивному і навчальному, що сприятиме його самовираженню і самовдосконаленню.

Література

- Багатомовна Європа: тенденції у політиці і практиці мультилінгвізму в Європі*, Київ: Ленвіт 2012.
- Винарчик М., *Розвиток білінгвальної освіти у середніх навчальних закладах Франції (70-ті роки ХХ – початок ХХІ століття)*: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01, Дрогобич 2014.
- Волкова Н., *Педагогіка: навч. посіб.* 4-те вид., стереотип., Київ: Академвидав 2012.
- Про мережу спеціалізованих державних шкіл. <https://institutfrancais-ukraine.com/apprendre/ecoles-bilingues/presentation-ecoles-bilingues>, [3.05.2020].
- Про освіту: *Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII / Верховна Рада України*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>, [5.05.2020].
- Фіцула М., *Педагогіка: навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти*, Київ: Видавничий центр „Академік” 2002, с. 92–93.
- Французька в Україні. <https://ua.ambafrance.org/Francuz-ka-v-Ukrayinii> [4.05.2020].
- Blachowska-Szmigiel M., *Développer la créativité en cours de FLE, „Le français dans le monde”*, Paris 2006, № 345, P. 36–38.
- Iluk J., *Nauczanie bilingwalne: modele, koncepcje, założenia metodyczne*, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego 2000, 139, [1] s.
- Institut Français en Ukraine. <https://institutfrancais-ukraine.com/presentation>, [4.05.2020].
- Klasy wstępne i oddziały dwujęzyczne. <https://reformaedukacji.men.gov.pl/o-reformie/uczen-i-rodzic/klasy-wstepne-i-oddzialy-dwujezyczne.html>, [4.05.2020].
- Multańska M., *Nauczanie dwujęzyczne w polskim systemie oświaty, „Języki Obce w Szkole”* 2002, nr 6.

- Notre modèle d'enseignement ITSW original est basé sur le trilinguisme. <http://itsw.edu.pl/fr/notre-modele-denseignement/>, [3.05.2020].
- Olpińska M., *Edukacja dwujęzyczna: przedszkole, szkoła podstawowa i średnia. Teraźniejszość i przyszłość*, „Języki Obce w Szkole” 2002, nr 6.
- Pisa 2018 report. https://testportal.gov.ua/wpcontent/uploads/2019/12/PISA_2018_Report_UKR.pdf [03.05.2020].
- Roda M., *Edukacja bilingwalna w Polsce na tle innych krajów Unii Europejskiej*, [w:] *Nauczanie języków obcych. Polska a Europa*, red. H. Komorowska, Warszawa 2007.
- Zając M., *Des enseignants mieux formés*, „Le français dans le monde”, Paris 2008, № 357.
- Żakowska B., *Nauczanie dwujęzyczne: krok ku edukacji międzykulturowej*, „Edukacja Humanistyczna” 2014, nr 1.

References

- Bahatomovna Yevropa: tendentsii u politytsi i praktytsi mul'tylinhvizmu v Yevropi*. K.: Lenvit, 2012 [in Ukrainian].
- Vynarchyk M., *Rozvytok bilinhvalnoyi osvity u serednikh navchalnykh zakladykh Frantsyi (70-ti roky XX – pochatok XXI stolittya)* [The Development of Bilingual Education in secondary schools in France (the 70s of the XX – the beginning of XXI century)] (PhD thesis), Drohobych [in Ukrainian].
- Volkova N., *Pedagogika: navch. posib. 4-te vy'd., stereoty'p.*, Ky'yiv: Akademvy'dav 2012, [in Ukrainian].
- Pro merezhu specializovany'x derzhavny'x shkil. Strony internetowe: <https://institutfrancais-ukraine.com/apprendre/ecoles-bilingues/presentation-ecoles-bilingues>, [access: 3.05.2020] [in Ukrainian].
- Pro osvitu: Zakon Ukrayiny` vid 5.09.2017 r. # 2145-VIII / Verxovna Rada Ukrayiny`. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>, [access: 5.05.2020] [in Ukrainian].
- Ficzula M., *Pedagogika: navchal'ny'j posibny'k dlya studentiv vy'shhy'x pedagogichny'x zakladiv osvity*, Ky'yiv: Vy'davny'chy'j centr „Akademik” 2002 [in Ukrainian].
- Francuz`ka v Ukrayini. <https://ua.ambafrance.org/Francuz-ka-v-Ukrayinii>, [access: 4.05.2020]. [in Ukrainian]
- Blachowska-Szmigiel M., *Développer la créativité en cours de FLE*, „Le français dans le monde”, Paris 2006, № 345.
- Iluk J., *Nauczanie bilingwalne: modele, koncepcje, założenia metodyczne*, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego 2000.
- Institut Français en Ukraine. <https://institutfrancais-ukraine.com/presentation> [access: 4.05.2020].

- Klasy wstępne i oddziały dwujęzyczne. <https://reformaedukacji.men.gov.pl/o-reformie/uczen-i-rodzic/klasy-wstepne-i-oddzialy-dwujezyczne.html>, [access: 4.05.2020].
- Multańska M., *Nauczanie dwujęzyczne w polskim systemie oświaty*, „Języki Obce w Szkole” 2002, nr 6.
- Notre modèle d’enseignement ITSW original est basé sur le trilinguisme. <http://itsw.edu.pl/fr/notre-modele-denseignement/>, [access: 03.05.2020].
- Olpińska M., *Edukacja dwujęzyczna: przedszkole, szkoła podstawowa i średnia. Teraźniejszość i przyszłość*, „Języki Obce w Szkole” 2002, nr 6.
- Pisa 2018 report. https://testportal.gov.ua/wpcontent/uploads/2019/12/PISA_2018_Report_UKR.pdf [access: 03.05.2020].
- Roda M., *Edukacja bilingwalna w Polsce na tle innych krajów Unii Europejskiej*, [w:] *Nauczanie języków obcych. Polska a Europa*, red. H. Komorowska, Warszawa 2007.
- Zajac M., *Des enseignants mieux formés*, „Le français dans le monde”, Paris 2008, № 357.
- Żakowska B., *Nauczanie dwujęzyczne: krok ku edukacji międzykulturowej*, „Edukacja Humanistyczna” 2014, nr 1.

Bilingual education in Ukraine and Poland: francophone context

Abstract

The problem of bilingual education, which is the use of a foreign language for teaching non-linguistic disciplines is analyzed in the article. The process of formation of bilingual education in the francophone context in Ukraine and Poland is studied. It was established that the introduction of bilingualism in the field of education was carried out with the support of the Ministry of Education of both countries. The French embassies in Ukraine and Poland provide comprehensive support and assistance. In the modern conditions of modernization of the educational branch, deepening of intercultural cooperation and interaction, bilingual education acquires special value. It aims to foster a sense of tolerance and openness to different cultures. It is established that the basis of bilingual education is creative pedagogical activity, which promotes creative and comprehensive development of personality.

Keywords: educational branch, foreign languages, bilingual education, francophone context.

Edukacja dwujęzyczna w Ukrainie i w Polsce: kontekst frankofoński

Streszczenie

W artykule zwrócono uwagę na problem edukacji dwujęzycznej, jakim jest używanie języka obcego do nauczania dyscyplin pozajęzykowych. Badany jest proces tworzenia edukacji dwujęzycznej w kontekście frankofońskim w Ukrainie i w Polsce. Ustalono, że wprowadzenie dwujęzyczności

w dziedzinie edukacji zostało przeprowadzone przy wsparciu ministerstw edukacji obu krajów. Francuskie ambasady w Ukrainie i w Polsce zapewniają kompleksowe wsparcie i pomoc. W nowoczesnych warunkach modernizacji branży edukacyjnej, pogłębiania współpracy i interakcji międzykulturowej edukacja dwujęzyczna zyskuje szczególną wartość. Ma na celu promowanie poczucia tolerancji i otwartości na różne kultury. Ustalono, że podstawą edukacji dwujęzycznej jest twórcza działalność pedagogiczna, która promuje twórczy i wszechstronny rozwój osobowości.

Słowa kluczowe: branża edukacyjna, języki obce, edukacja dwujęzyczna, kontekst frankoński.